

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Докторске академске студије

Студијски програм: Наука о књижевности

Назив предмета	Њемачки роман 20. вијека у контексту свјетске књижевности			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕCTS бодова
	изборни	3. или 4.	30	10
Наставници	Анђелка Крстановић			

Условљеност другим предметима

Циљеви изучавања предмета:

Упознати њемачки роман 20.вијека у односу на тенденције развоја и иновације у приповиједним техникама. Полазећи од романа модерне, његових основа и утицаја на послеријатну књижевност, проучити концепт *pouveau roman*-а, роман Новог субјективизма и постмодерни роман. Упознати опште тенденције развоја књижевности а тиме и специфичности њемачког романа, повлачећи паралеле са романом свјетске књижевности. Интердисциплинарна прожимања са акцентом на развоју медија, утицају филозофије и критике имају за циљ шири увид у промјене духовне климе у 20.вијеку које су се непосредно одразиле на конституисање романа.

Исходи учења (стечена знања):

Докторанд ће усвојити опште тенденције развоја њемачког романа у контексту свјетске књижевности. Критички ће просуђивати специфичности њемачког романа и на основама књижевно-историјског и књижевно-теоретског приступа тумачити роман 20.вијека. Усвојивши различите методолошке концепте, биће у могућности да у оквиру истраживачког рада да даљи допринос проучавању романа 20.вијека.

Садржај предмета:

Почетак 20.вијека донио је бурне промјене у књижевности у виду напуштања хронолошког приповиједања, релативизације јунака, полиперспективизма, одбацивања миметичког приступа стварности и сл. Ти поступци су рефлексија промјене духовне климе која може да се сведе на један заједнички именилац– отклон од вјеровања у јединствено јаство. Ову тезу пласираће Фридрих Ниче у есеју *Hinfall der kosmologischen Werte* (Friedrich Nietzsche, 1886), у коме критикује вјеровање у човјека као мјерила свих ствари. Рефлексија Ничеовог отклона од њемачког идеализма и његовог поентирања улоге субјекта је разлагање фигуре јунака у књижевним дјелима, напуштање персоналног приповједача као гаранта јединства дијегетичког универзума, разбијање радње у мноштво монтираних фрагментарних цјелина без интегралног јединства. Критику субјекта на трагу Ничеа наставиће Сигмунд Фројд (*Traumdeutung*, 1900, *Das Ich und das Es*, 1923). Постављајући тезу да субјект није интегрална цјелина која управља собом путем контролне инстанце рација, те да је субјект тројство састављено од „оно“, „ја“ и „над-ја“, Фројд затвара епоху развоја традиционалне индивидуалистичке психологије. Критика субјекта од стране Ничеа и Фројда неминовно је изазвала и другачија промишљања улоге језика. Напушта се вјеровање у референцијалност језика и традиционално јединство између субјекта, језика и

стварности. Прилог Фрица Маутнера *Beiträge zu einer Kritik der Sprache* (Fritz Mauthner, 1902) који излази исте године као и Хофмансталов *Brief an Lord Chandos* (Hugo von Hofmannsthal, 1902) проблематизује однос између субјекта и стварности са становишта обухватања стварности путем језика. Одјек критике језика у књижевности је напуштање вјеровања у миметичку умјетност. Као резултат промјене духовне климе појављује се роман Алфреда Деблина *Berlin. Alexanderplatz* (1929). Предмет анализе романа биће иновације у односу на традиционалне приповиједне технике а у контексту свјетске књижевности (Marcel Proust: *À la recherche du temps perdu*, 1913-27; James Joyce: *Ulysses*, 1922; John Dos Passos: *Manhattan Transfer*, 1925) . Тридесете године је обиљежио долазак Хитлера на власт када почиње вријеме егзила у њемачкој књижевности (унутрашњи и вањски егзил) а послје Другог свјетског рата период обухваћен термином Послијератна књижевност. Прве двије деценије Послијератне књижевности тематски доминира баласт рата и конфронтација писаца са најмрачнијим периодом у историји њемачке нације (Trümmerliteratur). У исто вријеме не напушта се нит модерне (Rainer Maria Rilke: *Aufzeichnungen des Malte Laurids Brigge*; Alfred Döblin: *Die drei Sprünge des Wang-Lun*; Franz Kafka: *Der Prozess*; Robert Musil: *Der Mann ohne Eigenschaften*) у вези са промјенама на формалном и садржајном нивоу, као и основе авангардног романа (Hugo Ball: *Tenderenda der Phantast*; Richard Hülsenbeck: *Dr Billig am Ende*; Carl Einstein: *Bebuquin oder die Dilettanten des Wunders*) које су биле усмјерене ка експерименталној језичкој игри. Развој романа може да се прати хронолошки у деценијским размацима, имајући у виду чињеницу да су временска разграничења глобални путоказ, који је често дифузне природе. У мноштву различитих тенденција тог времена, које се често укрштају, или бивају дијаметрално супротне у поетолошким хтијењима (документарни роман, повратнички роман, развојни роман, роман сјећања ...), у односу на иновације у техникама приповиједања поклонићемо пажњу nouveau roman –у (Peter Weiss: *Der Schatten des Körpers des Kutschers*, 1960; Ror Wolf: *Fortsetzung des Berichts*, 1964; Peter Handke: *Der Hausierer*, 1967). Nouveau roman је обиљежио шездесете године, и, слично дометима у лирици групација *Stuttgarter Schule* и *Wiener Gruppe*, остао на традицији критике језика. Анализираћемо овај тип романа у свјетлу француских представника nouveau roman –а (Alain Robbe Grillet, Nathalie Sarraute, Michel Butor) са тежиштем на теоретском спису *Das Zeitalter des Misstrauens*, 1975 (Nathalie Sarraute: *L'ère du soupçon*, 1970). Седамдесетих година на њемачкој књижевној сцени доминирају два књижевна правца као реакција на појачано политизовање књижевности шездесетих година а у вези са студентским протестима (Tendenzwende) –Нова субјективност (Neue Subjektivität) и Женска књижевност (Frauenliteratur) као засебно крило Нове субјективности. Представници Новог субјективизма (Karin Struck: *Die Klassenliebe*, 1973; Peter Handke: *Die Stunde der wahren Empfindung*, 1975; Thomas Bernhard: *Korrektur*, 1975; Christa Wolf: *Kindheitsmuster*, 1976) тематизују у својим дјелима индивидуалног човјека, приватне кризе, потенцирајући биографско и аутобиографско приповиједање. Женска књижевност, која је имала засебан развојни ток, тематизује субјективност човјека из угла женске перцепције. Тематски доминира потрага за идентитетом у свијету у коме влада мушки принцип (Christa Reinig: *Entmannung*, 1976; Brigitte Schwaiger: *Wie kommt das Salz ins Meer*, 1977; Barbara Frischmuth: *Amy oder die Metamorphose*, 1978; Eveline Hasler: *Anna Göldin, letzte Hexe*, 1982). Представнице женске књижевности за узор узимају В. Вулф (Virginia Woolf: *A room of One's Own*, 1929; *Three Guineas*, 1938) и Симон де Бовоар (*Le Deuxième Sexe*, 1949). Овај тип романа анализираћемо у односу на узор феминистичке књижевности и пројекцију њеног развоја у оквиру *Gender-* студија. Семестар завршавамо проучавањем постмодерног романа. Постмодерни роман развија се у Њемачкој у току 80-их и 90-их година. Теоретске поставке француских мислилаца (Jean François Lyotard, Jean Baudrillard, Paul Virilio) продубиле су увид у развој постмодерног романа. Њемачки постмодерни роман (Patrick Süskind: *Das Parfum*, 1985; Robert Schneider: *Schlafes Bruder*, 1992; Peter Handke: *Mein Jahr in der Niemandsbucht*, 1994; Christoph Ransmayr: *Morbus Kitahara*, 1995; Bernhard Schlink: *Der Vorleser*, 1995; Marlen Streeruwitz: *Lisa's Liebe*, 1997) биће предмет анализе у односу на трансформацију романа модерне и нове технике

приповиједања (разлагање жанра, метафикција, интертекстуалност, епигонство, трансформација мита и др.) Паралеле са постмодерним романом изван њемачког говорног подручја (Italo Calvino: *Se una notte d'invernoun viaggiatore*, 1979; Umberto Eco: *Il nome della rosa*, 1980; Isabel Allende: *La casa de los espiritus*, 1982; Milorad Pavić: *Hazarski rečnik*, 1984) продубиће увид у опште тенденције развоја романа. Типовима постмодерног романа који нису обухваћени програмом (поп-роман, дигитални роман, хип-хоп роман, реп-роман, *Science-Fiction*) полазници ће моћи да посвете пажњу у појединачним истраживачким радовима.

Методe наставe и савладавања градива:

Предавања, консултације, семинарски рад

Литература:

Manfred Brauneck: *Der deutsche Roman im 20. Jahrhundert*, 1976.
Nathalie Sarraute: *Das Zeitalter des Misstrauens*, 1975
Theodor Adorno: *Standort des Erzählers im Roman*, In: *Noten zur Literatur I*, Frankfurt a.M. 1981.
Michael Rutschky: *Erfahrungshunger. Ein Essay über die siebziger Jahre*, 1980.
Jutta Osinski: *Einführung in die feministische Literaturwissenschaft*. E. Schmidt, Berlin 1998.
Jean François Lyotard: *Das postmoderne Wissen. Ein Bericht*, Wien, 2005.
Michaela Kopp Marx: *Zwischen Petrarca und Madonna. Der Roman der Postmoderne*, C.H. Beck, 2005.
Mario Andreotti: *Die Struktur der modernen Literatur*, 2008.

Облици провјере знања и оцјењивање:

Посебна назнака за предмет:

Име и презиме наставника који је припремио податке:

Анђелка Крстановић